

FREKVENTATIV (BŪTASIS DAŽNINIS LAIKAS)

DERIVAČNÍ SCHEMA:

Kmen infinitivu – ė	+ -dav-	+ #	-au	-ome
			-ai	-ote
				-o

kalbėti, kalba, kalbéjo → kalbė- ė + -dav- + # → kalbėdavau, kalbėdavai [...]
 sėdėti, sėdi, sėdéjo → sėdė- ė + -dav- + # → sėdėdavau, sėdėdavai [...]
 rašyti, rašo, rašė → rašy- ė + -dav- + # → rašydavau, rašydavai [...]

Frekventativní tvary vždy přebírají prozodickou charakteristiku infinitivu. Frekventativem vyjadřujeme opakovanou činnost v minulosti, pokud počet opakování není určen nebo není znám.

VÝKLAD:

a) „**Frekventativem se vyjadřuje opakovaná činnost v minulosti [...]**“ Tzn., použijeme frekventativ, pokud chceme zdůraznit periodicitu činnosti. Sémantika frekventativu vynikne při srovnání s préteritem, který opakování nezdůrazňuje:

Vasarą važiuodavome prie jūros. // Vasarą važiavome prie jūros.
 [V létě jsme jezdívali k moři. // V létě jsme jeli k moři.]

Studentai skaitydavo tekstus. // Studentai skaitė tekstus.
 [Studenti čítávali texty. // Studenti četli texty.]

Mama darydavo tešlą ir kepdavo pyragą. // Mama darė tešlą ir kepė pyragą.
 [Matka dělávala těsto a pekávala koláč. // Matka dělálala těsto a pekla koláč.]

b) „**[...], počet opakování není určen nebo není znám.**“ Tzn., použijeme frekventativ, pokud nechceme (nemůžeme) upřesnit, kolikrát činnost se v minulosti opakovala. Opačně: pokud alespoň přibližně určíme, kolikrát v minulosti k dotyčné činnosti došlo, použijte se préteritem, por.:

Mes dažnai važi <u>u</u> odavome pas močiutę. [Často jsme jezd <u>í</u> vali k babičce.]	Mes tris (penkis, kelis) kartus važiavome pas močiutę. [Tři (pět, několik)-krát jsme je <u>l</u> i k babičce.]
Studentai kasdien rašy <u>d</u> avo testus. [Studenti každý den psá <u>v</u> ali testy.]	Studentai tris (penkis, kelis) kartus rašė testus. [Studenti t <u>ř</u> i (pět, několik)-krát ps <u>á</u> li testy.]
Mama vakarais dary <u>d</u> avo tešlą ir kep <u>d</u> avo pyragą. [Matka po večerech děl <u>á</u> vala těsto a pek <u>á</u> vala koláč.]	Mama tris (penkis, kelis) kartus darė tešlą ir kepė pyragą. [Matka t <u>ř</u> i (pět, několik)-krát děl <u>á</u> lala těsto a pek <u>l</u> a koláč.]

c) Synonymie frekventativa a préterita

Oba časy spadají do sémantického prostoru vyjadřování minulosti a jejich rozdíl vyjadřuje základní protiklad „opakované“ a „neopakované“ činnosti v minulosti. Pokud se tento protiklad zruší, vzniká synonymie frekventativa a préterita. K tomu dochází zejména:

1. pokud je obtížné určit, zda činnost byla „opakována“ či „neopakována“, např.:

Anksčiau studentai <i>studijuodavo</i> lotynų ir graikų kalbas. [Dříve studenti „studovali“ latinu a řečtinu.]	≈	Anksčiau studentai <i>studijavo</i> lotynų ir graikų kalbas. [Dříve studenti studovali latinu a řečtinu.]
Lietuva <i>eksportuodavo</i> medų, o <i>importuodavo</i> metalus. [Litva „exportovala“ med a „importovala“ kovy.]	≈	Lietuva <i>eksportavo</i> medų, o <i>importavo</i> metalus. [Litva exportovala med a importovala kovy.]
Senovėje žmonės <i>rašydavo</i> plunksnomis. [V minulosti lidé psávali perem.]	≈	Senovėje žmonės <i>rašė</i> plunksnomis. [V minulosti lidé psali perem.]

2. pokud použijeme dodatečných prostředků pro vyjadřování periodicity:

Mes dažnai *važiuodavome* prie jūros. ≈ Mes dažnai *važiavome* prie jūros.
[Často jsme *jezdívali* k moři ≈ Často jsme *jeli* k moři.]

Studentai retkarčiais *skaitydavo* tekstus. ≈ Studentai retkarčiais *skaitė* tekstus.
[Studenti občas *čítávali* texty ≈ Studenti občas *četli* texty.]

Mama kai kada *darydavo* tešlą ir *kepėdavo* pyragą. ≈ Mama kai kada *darė* tešlą ir *kepė* pyragą.
[Matka někdy *dělávala* těsto a *pekávala* koláč. ≈ Matka někdy *dělala* těsto a *pekla* koláč.]

Zde použitá slova *dažnai* (často), *retkarčiais* (občas) a *kai kada* (někdy) vyjadřují periodicitu a spolu s préteritními tvary vytvářejí konstrukce, které jsou schopné plnit funkci frekventativu. Pokud zmíněná dodatečná slova vypustíme, zanikne rovněž synonymie:

Mes *važiuodavome* prie jūros. ≠ Mes *važiavome* prie jūros.
Studentai *skaitydavo* tekstus. ≠ Studentai *skaitė* tekstus.
Mama *darydavo* tešlą ir *kepėdavo* pyragą. ≠ Mama *darė* tešlą ir *kepė* pyragą.

CVIČENÍ:

Doplňte préteritní nebo frekventativní tvary

Kai Saulius buvo mažas, dažnai (žaisti) _____ su draugais kieme. Jie (žaisti) _____ krepšinį, (važinėti) _____ dviračiais, (eiti) _____ maudytis. Mokykloje jie dažnai (rašyti) _____ diktantus ir (skaityti) _____ daug knygų.

Kai Saulius (užaugti) _____, jis (pradėti) _____ studijuoti universitete. Saulius kasdien (eiti) _____ į fizikos fakultetą. Čia jis pusę metų (studijuoti) _____ kvantinę fiziką.

Kartą Saulius (perskaityti) _____ knygą apie Čekiją. Knyga jam labai (patikti) _____. Po dviejų mėnesių Saulius (iškeliauti) _____ į Prahą. Ten jis (gyventi) _____ dvi savaites. Saulius (eiti) _____ į muziejus, (važinėti) _____ metro ir dažnai (gerti) _____ čekišką alų. Čekijoje (būti) _____ puiku!

Po to Saulius dar kelis kartus (būti) _____ Čekijoje. Kai jis (atvažiuoti) _____, stotyje jį visada (pasitikti) _____ draugai. Saulius (aplankyti) _____ Brno, Pilzeną, Olomoučą ir kitus šalies miestus.